

Fővárosi Ítéltábla

6.Pf.20.201/2023/4-II.

A Fővárosi Ítéltábla a Dr. Fekete Tünde Ügyvédi Iroda (ügyvéd címe; ügyintéző: dr. Fekete Tünde ügyvéd) által képviselt felperes (felperes címe) felperesnek a Vitári Ügyvédi Iroda (ügyvéd címe; ügyintéző: dr. Balogh István ügyvéd) által képviselt alperes (alperes címe) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2023. február 3. napján meghozott 64.P.20.549/2022/25. számú ítélete ellen a felperes által 26. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

közbenső ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és megállapítja, hogy a felperes és az alperes között 2007. november 29-én létrejött szám1 számú kölcsönszerződés érvénytelen.

A felperes másodfokú perköltségét 137.500 (százharminchétezer-ötszáz) forintban, az alperes másodfokú perköltségét 89.535 (nyolcvankilencezer-ötszázharmincöt) forintban állapítja meg.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes és az alperes között 2007. november 29-én szám1. számmal jelölt deviza alapú, életbiztosítással kombinált kölcsönszerződés jött létre.

[2] A kölcsönszerződés értelmében az alperes 43.174 CHF összegű kölcsönt bocsátott a felperes rendelkezésére, a felperes azon igényére tekintettel, hogy 5.500.000 forint iránti finanszírozási igényt a bank kifejezetten CHF elszámolással elégítsen ki. A felperes elfogadta, hogy a szerződés megkötése és a folyósítás közötti időszakban bekövetkező

árfolyamváltozás miatt a nyilvántartásba vett fenti devizaösszeget a finanszírozási igényhez képest 15 %-kal növelt mértékben állapítsa meg az alperes, amely összeg azonban csak tájékoztató jellegű, a felperes tartozásának tényleges összegét a kölcsönszerződés II.1. pontja szerint kell megállapítani. A kölcsönszerződés II.1. pontja értelmében az alperes a kölcsönt 5.500.000 forint összegben (I.1. pont) vállalta folyósítani, melyet a folyósítás napján érvényes, az alperes által alkalmazott és hirdetményében hivatkozott számlakonverziós devizavételi árfolyamon kiszámított CHF összegben tartott nyilván. A felperes vállalta a kölcsön szerződés szerinti visszafizetését azzal, hogy a felek a kölcsönt kizárólag CHF-ben tartják nyilván és számolják el.

[3] A kölcsönszerződés VII.2. pontja (CHF klauzulája) szerint a felperes vállalta, hogy ha a CHF/HUF árfolyamának nagy mértékű változása miatt /legalább 5 % változás/ (figyelembe véve az esetleg megváltozott ingatlan piaci viszonyokat is) a biztosítékul nyújtott ingatlan értéke már nem nyújtana az alperes számára megfelelő fedezetet, az alperes számára pótfedezetet biztosít. A felperes úgy nyilatkozott továbbá, hogy a banki felvilágosítást, mely szerint a jelen kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázata keletkezhet, abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem CHF forrás, megértette, és ezen információ tudatában is igénybe kívánja venni a szerződésben meghatározott kölcsönösszeget, illetve igényli a CHF nyilvántartást.

[4] A felperes a szerződéskötés napján aláírásával igazoltan átvette a „Külföldi devizában történő finanszírozás általános kockázatairól szóló általános tájékoztatást” (Tájékoztató). A kapott tájékoztatás értelmében a felperes tudomásul vette, hogy a bank a folyósított kölcsönösszeget a választott devizanemben tartja nyilván, és arra vállalt kötelezettséget, hogy a kölcsönt a választott külföldi devizanemben fizeti vissza. Arra tekintettel, hogy a forint és a választott idegen deviza átváltási aránya (árfolyam) a napi piaci mozgások hatására változhat, felhívták a felperes figyelmét, hogy egy esetleges kedvezőtlen árfolyamváltozás/emelkedés a számára előre nem látható és előre ki nem számítható többletköltséget okozhat. A Tájékoztató 4. bekezdése értelmében, ha a finanszírozás devizanemének a forinttal szemben nő az árfolyama, úgy növekedik a finanszírozás ellenértéke - a tőkeösszeg és kamatainak (a kölcsön törlesztőrészletének) megfizetéséhez ebben az esetben magasabb forintösszeg szükséges, tehát ebben az esetben a felvett devizahitel visszafizetéséhez több forintot kell megfelelő devizanemben átváltva felhasználnia. A Tájékoztató 7. bekezdése szerint az alperes arról tájékoztatta a felperest, hogy ennek következtében nem tud felelősséget vállalni arra, hogy a piac kedvezőtlen alakulása miatt bekövetkező többletterhet átvállalja. Különösen nem vállalt kötelezettséget arra, hogy tájékoztassák a felperest egy esetlegesen bekövetkező kedvezőtlen változásról, így arról is tájékoztatott, hogy a felperesen múlik ennek megfelelően a változások követése és az, hogy ez alapján bárminemű intézkedést tegyen.

[5] A Tájékoztató rögzítette azt is, hogy a felperes világos tájékoztatást kapott a finanszírozás kockázatairól, a kockázati összetevőket ismeri, és a hitelt ennek ismeretében is fel kívánja venni.

[6] Az alperes 2015. április 30-án kézbesítette a felperesnek a 2014. évi XL. törvényben előírt elszámolási kötelezettség teljesítése alapján készített elszámolást, majd 2017. március 7. napján kelt nyilatkozatával azonnali hatállyal felmondta a kölcsönszerződést.

[7] A felperes a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása iránt terjesztett elő keresetet.

[8] A Fővárosi Törvényszék a 2020. július 6-án kelt 66.P.22.827/2019/9/I. számú közbenső ítéletében megállapította, hogy a felek között 2007. november 29. napján lakásvásárlás céljára kötött kölcsönszerződés 20%-os árfolyamemelkedést meghaladó részében semmis, a fenti rendelkezéseken túl a kölcsönszerződést a bíróság érvényessé nyilvánította. A Fővárosi Ítéltábla a 2020. november 3-án kelt 6.Pf.20.585/2020/4/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

[9] A felperes a megismételt eljárás során pontosított keresetében annak megállapítását kérte, hogy a felek között 2007. november 29-én létrejött kölcsönszerződés VII.2. pontja érvénytelen, ennek következtében az egész szerződés megdől (érvénytelen). Kérte a kölcsönszerződés érvénytelensége jogkövetkezményeinek a levonását.

[10] Keresetét arra alapította, hogy a felperes az árfolyamkockázatról nem kapta meg a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (Irányelv) alapján az Európai Unió Bírósága (EUB) döntéseiben megfogalmazott követelményeknek megfelelő tájékoztatást, ezért az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelen és ezért érvénytelen.

[11] Az alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Azzal védekezett, hogy a felperes a kölcsönszerződés megkötése során az árfolyamkockázatról a jogszabályoknak megfelelő tartalmú tájékoztatást kapott. Hivatkozott arra, hogy a Kúria több ízben vizsgálta az alperes hasonló szerződéseit alapján, hogy az árfolyamkockázatról történő tájékoztatás tisztességes volt-e, és úgy találta, hogy az alperes árfolyamkockázati tájékoztatása megfelel az EUB követelményeinek.

[12] Az elsőfokú bíróság az ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 194.050 forint perköltséget, valamint az állami adó- és vámhatóság illetékbevételi számlájára 83.127 forint feljegyzett illetéket.

[13] Ítéletének indokolásában abból indult ki, hogy a 2/2014. PJE határozat alapján a deviza alapú kölcsönszerződésnek az a rendelkezése, amely szerint az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, a főszoolgáltatás körébe tartozó szerződéses kikötés, amelynek tisztességtelensége az Irányelv, illetve a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rPtk.) 209. § (5) bekezdése alapján akkor vizsgálható, ha az nem világos és nem érthető. Kifejtette, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó feltételek tisztességtelenségét az Irányelv és az EUB ítélkezési gyakorlata alapján kell megítélni (különösen a C-51/17, C-227/18, C-186/16, C-26/13, C-619/19 és C-212/20, valamint a C-776/19 - C-782/19 egyesített ügyekben hozott ítéletekben foglaltak alapján). Utalt arra, hogy az árfolyamkockázati tájékoztatás akkor tekinthető megfelelőnek, ha abból a fogyasztó számára kétséget kizáróan kiderül, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül őt terheli, a kedvezőtlen árfolyamváltozásnak nincs felső határa, és az a futamidő alatt is reálisan bekövetkezhet, továbbá hogy a forint árfolyamának súlyos leértékelődése, illetve a kamatlábak emelkedése milyen hatást gyakorol a törlesztőrészletek összegére, és ezáltal a fogyasztó gazdasági helyzetére. Megítélése szerint a magyar jog és az EUB az árfolyamkockázati tájékoztatással kapcsolatosan azt a követelményt támasztja, hogy a tájékoztatás foglalja magába a kölcsönfelvevő lakóhelye szerinti tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztőrészletekre gyakorolt hatását, és annak a mechanizmusnak a konkrét működését, amelyre ez a feltétel utal, továbbá a tájékoztatásnak összességében alkalmasnak kell lennie arra, hogy egy szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó megértse, hogy az árfolyamkockázatot ő viseli, és az árfolyamváltozásnak nincs felső határa - vagyis az korlátlan.

[14] Az elsőfokú bíróság következtetése szerint az alperesnek a Tájékoztatóban és a kölcsönszerződés VII. pontjában foglalt tájékoztatása összességében megfelelt az előzőekben ismertetett követelményeknek. A Tájékoztató 1. bekezdésében ugyanis az alperes érthetően tájékoztatta a felperest arról, hogy a kölcsönösszeget devizában tartja nyilván, és a felperes devizában való visszafizetésre vállal kötelezettséget. A 2. bekezdés világosan és közérthetően ad tájékoztatást arról, hogy a forint és a deviza átváltási árfolyama a napi piaci mozgások hatására változhat. Kifejezetten felhívták a felperes figyelmét arra, hogy kedvezőtlen árfolyamemelkedés esetén előre nem látható és nem kiszámítható többletköltségei lehetnek. A Tájékoztató 4. bekezdése felhívta a figyelmet arra, hogy mi a következménye a devizaárfolyam kedvezőtlen alakulásának. Részletesen tartalmazta a Tájékoztató továbbá azt a mechanizmust, hogy kedvezőtlen árfolyamváltozás esetén növekedik a finanszírozás ellenértéke, a tőkeösszeg és a kamatfizetési kötelezettség a felperes terhére nő. A Tájékoztató világosan és érthető módon tartalmazza, hogy ebben az esetben a törlesztőrészlet is nő, a felperesnek több forintot kell a megfelelő devizanemre átváltva felhasználnia. Felhívta továbbá a figyelmet arra is, hogy az árfolyamkockázat hatásai egyedül őt terhelik. Az elsőfokú bíróság szerint érthető és egyértelmű volt a Tájékoztató annyiban is, hogy a bank nem vállal felelősséget az árfolyamváltozásból eredő többletterhekért. A Tájékoztató és a kölcsönszerződés VII. pontja összességében világosan és egyértelműen tájékoztatta a kölcsönt igénylő felperest a jelentős árfolyamkockázat lehetőségéről, arról a mechanizmusról, hogy az árfolyam elmozdulásának következményeként nőhet a törlesztőrészlet és arról is, hogy ennek hatásait kizárólag a felperes viseli. A felperes megismerte a feltételeket, és úgy nyilatkozott, hogy a devizaszerződés kockázataira vonatkozó információk ismeretében is meg kívánja kötni a szerződést. Utalt arra, hogy a felperes külön-külön aláírta a tájékoztatót és a kölcsönszerződést is.

[15] A perköltség viseléséről a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (rPp.) 78. § (1) bekezdése alapján határozott.

[16] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, az elsőfokú ítélet megváltoztatása és keresetének teljesítése érdekében. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítélete sértetti a rPtk. 209. § (1) bekezdését, 239. § (2) bekezdését, 209/A. § (2) bekezdését, a 205. § -át, a 205/B. §-át., a 205/C. §-át, a 207. § (1) és (2) bekezdését, valamint 523. § (1) bekezdését, továbbá a régi Pp. 1. §-át, 3. § (1) bekezdését és a Pp. 221. § (1) bekezdését.

[17] Fellebbezését arra alapította, hogy az elsőfokú bíróság a nagyjából helyes tényállásból téves jogi következtetést vont le. Hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság az árfolyamkockázati tájékoztatót ellentmondásosan elemezte, mert az téves, félreérthető és hiányos volt. Az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe, hogy az átláthatóság vizsgálata során az összes szerződési feltétel együttes (kumulatív) hatását értékelni kell (C-51/17). Hivatkozott az EUB C-118/17., C-260/18. számú ítéleteire, és arra, hogy semmiek azok a devizahitel szerződések, amelyekben van árfolyamrész.

[18] Érvelése szerint a Kúria 6/2013. és 2/2014. számú polgári jogegységi határozatai az EUB C-26/13., C-186/16. és C-51/17. számú ítéletei alapján nem volt világosnak és érthetőnek értékelhető az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltétel. Kiemelte, hogy az idézett bírósági döntések alapján az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételnek a fogyasztó számára abban az értelemben is érthetőnek kell lennie, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen gondolkodó, figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó ne csupán azt legyen képes felismerni, hogy a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, hanem értékelnie kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt, eshetőlegesen jelentős gazdasági következményét is. Az alperes által adott tájékoztatásból azonban nem olvasható ki, hogy a kedvezőtlen árfolyamváltozásnak nincs felső határa, az a futamidő alatt is reálisan bekövetkezhet, ez a fogyasztó saját gazdasági helyzetét megnehezítheti, az árfolyamváltozásból származó többletköltség gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat a számára. Érvelése szerint a többletköltség fogalma kifizethetőségre utal. Hivatkozott a Kúria Gfv.VI.30.216/2021/12. számú, az alperes ügyében meghozott határozatának 40. pontjára is. Utalt arra, hogy sem a kölcsönszerződés, sem az egyéb iratok nem tartalmazták azt a számítási módot, illetve azokat az adatokat, amelyből a kockázat felmérhető lett volna. Érvelése szerint, ha az árfolyamváltozás következményeire vonatkozó információt több helyről kell összeszedni, akkor a tájékoztatás nem megfelelő. A 2/2014. PJE határozatból és az EUB C-186/16. számú ügyből következően a szerződés szövegén túl jelentőséget kell tulajdonítani a pénzügyi intézmény részéről nyújtott tájékoztatásnak is. Kifejtette, hogy pénzügyi intézmény nem használhat az ügyfél számára érthetetlen és értelmezhetetlen kifejezéseket. Hivatkozott továbbá a Kúria Jpe I.60.015/2021/15. számú határozatra, és az azt követő joggyakorlatra, a BH2020.151. és a BH2022.103. számon közzétett eseti döntésekre, valamint az EUB C-67/20. számú, az alperes ügyében hozott döntésre is, mely érvelése szerint újabb jogelveket

foglalmazott meg. Ezek értelmében stabil árfolyamnak minősül, ha a bank nem tájékoztatja a fogyasztót az árfolyamváltozás gazdasági következményeiről, továbbá megfelelő tájékoztatás hiányában a fogyasztó nem tudja felmérni az árfolyamváltozás reá gyakorolt gazdasági hatásait, ezért nem világos az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel. Kiemelte, hogy nem felel meg az átláthatóság követelményének, ha a szolgáltató nem tájékoztatta a fogyasztót az árfolyamváltozásra esetlegesen kiható gazdasági háttérrel, és így a fogyasztó számára nem tette lehetővé, hogy konkrétan megértse azt, hogy a devizában nyilvántartott kölcsön felvétele esetlegesen súlyos következményekkel járhat a pénzügyi helyzetére. Álláspontja szerint az EUB C-377/14. számú ítéletében foglaltakkal szemben nem teljesült az a követelmény, hogy a fogyasztó a szerződéskötést megelőzően megismerhesse a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit.

[19] Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Fenntartotta az általa korábban csatolt ítéletek és a bírói gyakorlat elemzése alapján azt az álláspontját, hogy a felperesnek adott árfolyamkockázati tájékoztató megfelelt a követelményeknek. A felperesnek volt lehetősége az árfolyamkockázati tájékoztató tartalmának megismerésére, nyilatkozata szerint azt megkapta és elolvasta. Hivatkozott arra, hogy az EUB gyakorlatában sem jelenti a „kellő időben” történő tájékoztatás fogalma azt, hogy annak más napon kell megtörténnie, a Kúria Pfv.I.20.008/2022/9. számú határozatában pedig megerősítette, hogy az alperes perbeli árfolyamkockázati tájékoztatása megfelelt a jogszabályi követelményeknek.

[20] Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt fellebbezés hiányában első fokon jogerőre emelkedett rendelkezése, ezért a Fővárosi Ítéltábla teljes terjedelemben bírálta felül az elsőfokú ítéletet [rPp. 228. § (4) bekezdés].

[21] A fellebbezés alapos.

[22] Az elsőfokú bíróság nem vétett az ügy érdemére kiható, lényeges eljárási szabálysértést, a felek nyilatkozatai alapján szükséges bizonyítást lefolytatta, ezért az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére nem volt indok az rPp. 252. § (2), (3) bekezdései alapján.

[23] Az elsőfokú bíróság a tényállást lényegében helyesen állapította meg, azzal a kiegészítéssel, hogy a Fővárosi Ítéltábla a tájékoztatás okiratok (kölcsönszerződés, Tájékoztatás) alapján tényként rögzíthető tartalmát tekintette az irányadó tényállás részének, nem pedig a tájékoztatást értékelő, részben a jogi indokolásra tartozó következtetéseket. A felperes a fellebbezésében nem fejtette ki, hogy a megállapított tényállást milyen, a per eldöntése szempontjából jelentős tények tekintetében kéri kiegészíteni vagy módosítani. A perbeli jogvita eldöntése szempontjából jelentős árfolyamkockázati tájékoztatással összefüggésben a felperes azt állította, hogy nem kapott más tájékoztatást szóban (22. sorszámú keresetpontosítás). Az alperes – az őt az árfolyamkockázati tájékoztatás tartalma

tekintetében terhelő bizonyítási kötelezettségről szóló bírósági tájékoztatást követően – arra hivatkozott, hogy az írásos tartalomnak megfelelő tájékoztatást adott a felperesnek(17. sorszámú irat). Ezért nem volt indok a fellebbezéssel érintett körben a tényállás kiegészítésére és további bizonyítás lefolytatására sem a tájékoztatás tartalmát, sem annak módját illetően.

[24] A Fővárosi Ítéltábla a megállapított tényállás alapján az elsőfokú bíróság érdemi döntésével nem értett egyet a következőkre figyelemmel:

[25] Az EUB gyakorlata szerint a tagállami, így a magyar jogot is az uniós jog hatékony érvényesülése érdekében az uniós irányelv szövegével és céljával összhangban kell értelmezni (C-14/83 von Colson ítélet 26.). Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 267. cikke és az EUB gyakorlata szerint az EUB az előzetes döntéshozatali eljárásban meghozott döntéssel egyértelműsíti és meghatározza az uniós szabályok jelentését és hatályát úgy, ahogyan azt már annak hatályba lépésétől fogva értelmezni és alkalmazni kell. Erre figyelemmel az EUB kifejtett álláspontja a magyar bíróságokra is kötelezően magyarázza és pontosítja az uniós jogszabály jelentését, úgy ahogy azt annak hatályba lépésétől kezdve értelmezni és alkalmazni kellett volna (C-92/11. RWE ítélet 58. bekezdés, C-173/09. Elchinov ítélet 29. bekezdés). A Fővárosi Ítéltáblának ezért a perbeli jogvita elbírálása során azt kellett szem előtt tartania, hogy az Irányelv és az azt értelmező EUB határozatokban megfogalmazott követelmények és célok az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó általános szerződési feltételek tisztességeségének vizsgálata során maradéktalanul érvényesüljenek. A rPtk. rendelkezéseit és a Kúria árfolyamkockázati tájékoztatásokkal kapcsolatos gyakorlatát is ezekkel összhangban kellett értelmeznie és alkalmaznia.

[26] Az elsőfokú bíróság helyesen indult ki abból, hogy az árfolyamkockázat vállalását tartalmazó szerződési feltétel tisztességtelenségét az Irányelv 4. cikk (2) bekezdése értelmében csak akkor lehet vizsgálni, ha az erre vonatkozó feltétel nem világos és érthető. Az EUB számos döntésében foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy az Irányelv 4. cikk (2) bekezdése mikor alkalmazható, mikor, milyen tartalmú tájékoztatás mellett tekinthető átláthatónak (világosnak és érthetőnek) az árfolyamkockázat vállalására vonatkozó szerződési feltétel, és azzal is, hogy milyen körülményeket, szempontokat kell a tájékoztatás vizsgálata során a nemzeti bíróságnak figyelembe vennie. Ezek közül a legfontosabb, részben egymásra épülő, a követelmények pontosítását tartalmazó döntések a fellebbezésben is hivatkozott C-26/13. (Kásler ítélet), C-186/16. (Andriciuc ítélet), C-51/17. (Ilyés ítélet), C-227/18. (VE végzés), C-609/19. (VE ítélet), C-670/20. (EP végzés) határozatok. A további, a fellebbezésben megjelölt EUB döntések nem érintették az árfolyamkockázat vállalására vonatkozó feltételek átláthatóságának a vizsgálatát.

[27] A Kúria 4/2013. számú jogegységi határozatát kiegészítő Jpe. I. 60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú panaszhatározatának (Jpe. határozat) indokolása összegezte az EUB gyakorlatát, és kiemelte az árfolyamkockázati tájékoztatás vizsgálata során irányadó, az EUB gyakorlatnak megfelelő ítéleteket. Ezt követően hozta meg az EUB a C-670/20. számú végzését, amely megerősítette, hogy az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltételek

átláthatóságához nem elegendő az árfolyamkockázat működésének megértése. A feltétel világosságához és érthetőségéhez elengedhetetlen, hogy a szokásosan tájékozott fogyasztó a tájékoztatás alapján megérthesse, hogy a devizában nyilvántartott kölcsön felvétele esetlegesen súlyos következménnyel járhat a pénzügyi helyzetére (C-670/20. 31. bekezdés, C-609/19. 53. bekezdés). Az EUB C670/20. számú végzése szerint az Irányelv 4. cikk (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a devizában nyilvántartott kölcsönszerződésbe foglalt, a kölcsönnevőt árfolyamkockázatnak kitevő kikötések átláthatóságára vonatkozó követelmény csak akkor teljesül, ha a szolgáltató pontos és elegendő tájékoztatást nyújtott a kölcsönfelvevőnek az árfolyamkockázatról, amely alapján a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő fogyasztó fel tudja mérni az ilyen kikötéseknek a pénzügyi kötelezettségeire e szerződés teljes időtartama alatt gyakorolt – esetlegesen jelentős – kedvezőtlen gazdasági következményeit. A Jpe. határozattal pontosított 4/2013. jogegységi határozatot így a C-670/20. sz. végzésben is megfogalmazott követelményekkel összhangban kellett értelmezni és alkalmazni. A Fővárosi Ítéltábla a Jpe. határozatban idézett kúriai határozatoktól és a C-670/20. sz. ügyben kifejtett szempontoktól eltérő joggyakorlatot nem vehette figyelembe.

[28] Az EUB magyar bíróságokra is kötelező gyakorlata szerint a szerződési feltételek átláthatóságának az Irányelv 4. cikk (2) bekezdéséből eredő követelménye nem korlátozható kizárólag a feltételek alaki, nyelvtani szempontból érthető jellegére. A tájékoztató tartalmának, az árfolyamváltozás mechanizmusának érthetősége ezért fogyasztói szerződésben nem elegendő. Mivel az irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapul, hogy a fogyasztó a szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, többek között a tájékozottsági szintje tekintetében, az átláthatóságnak az irányelvben előírt követelményét kiterjesztően kell értelmezni (C-609/19. 42. pont). Ebből következik az a követelmény is, hogy nem elég csupán az, hogy a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján megérthesse, hogy az árfolyamváltozástól függően a kölcsön pénzneme és a fizetés pénzneme közötti átváltási arány változása kedvezőtlen következményekkel járhat a pénzügyi kötelezettségei tekintetében. Lehetővé kell tenni azt is, hogy megértse azt a „tényleges kockázatot” is, amelynek a szerződés teljes időtartama alatt kiteszi magát abban az esetben, ha az a pénznem, amelyben a jövedelmét kapja, a kölcsön pénzneméhez képest jelentősen leértékelődik (C-609/19. 51. bekezdés, C-670/20. 30. bekezdés.).

[29] Ezzel összhangban állapította meg a Kúria a Jpe. határozatban is idézett Gfv.VII.30.096/2019/5. számú ügyben (BH2020. 151.), hogy amennyiben nem hívták fel a fogyasztó figyelmét a forint jelentős árfolyamgyengülésének lehetőségére is, ami a fogyasztó által fizetendő törlesztőrészeket jelentősen megemelheti, a fogyasztót gazdaságilag nehéz helyzetbe hozhatja, a tájékoztatás nem megfelelő (Jpe. határozat 27., ehhez hasonlóan Gfv.VII.30.245/2019/11.). A Kúria Gfv. VII.30.090/2020/9. számú ügyben (BH2021. 141.) azért nem találta megfelelőnek a tájékoztatást, mert az nem utalt az elvárt módon a tagállami fizetőeszköz súlyos leértékelődésének a futamidő alatt is bekövetkező valószínűségére és arra, hogy ennek következtében a felperesek helyzete gazdaságilag nehezen viselhetővé is válhat (Jpe. határozat 28.). A Kúria a Gfv. I.30.262/2020/20. számú határozatában pedig azt állapította meg, hogy a tájékoztatási kötelezettség nem terjedhet ki az árfolyamváltozás várható irányára és mértékére, de arra igen, hogy a felperes felismerhesse, hogy a kölcsön visszafizetése rendkívül terheessé válhat a számára. A Jpe. határozat ezeket a határozatokat a

jogegységi panasszal támadott határozat meghozatalát megelőző, az EUB joggyakorlatának megfelelő kúriai gyakorlat részének tekintette.

[30] Az alperessel szemben nem támasztható teljesíthetetlen elvárás a tájékoztatás körében. A professzionális pénzügyi szolgáltató alperes ugyanakkor – az árfolyamváltozás irányának, nagyságának, valószínűségének előrelátása nélkül is – tisztában volt a perbeli szerződés megkötésekor azzal a közgazdaságtani összefüggéssel, hogy a forint esetleges súlyos leértékelődése következtében olyan mértékben megnövekedhet az árfolyamkockázatot teljes egészében vállaló felperes kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettsége, hogy annak teljesítése a felperes számára gazdaságilag nehezen viselhetővé, vagy akár elviselhetetlenné is válhat. Az alperesnek tisztában kellett lennie továbbá azzal is, hogy egy ilyen nem várt esemény bekövetkezése – a valószínűség előrelátása nélkül is –, különösen a hosszabb futamidejű kölcsönszerződések esetében nem csak elméleti lehetőség. Az EUB és a Kúria határozatainak idézett indokaiból az következik, hogy az alperesnek ezeket az információit a tájékoztatás keretében a szerződés megkötését megelőzően oly módon kellett volna megosztania a felperessel, hogy a professzionális szolgáltatóhoz képest információhiányos, de szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő fogyasztó az ebből eredő tényleges kockázatokat, különösen az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt hatását - ide értve a fizetési kötelezettség gazdaságilag nehezen viselhetővé vagy elviselhetetlenné válását - képes legyen felismerni és értékelni. A Fővárosi Ítélőtábla kiemeli, hogy az észszerűen figyelmes és gondos, kölcsönszerződést kötő fogyasztó nem azonos módon értékeli az árfolyam ismeretlen mértékű megváltozásából fakadó többletteleher kockázatát és a forint esetleges súlyos leértékelődéséből eredően a törlesztésre képtelenné válás kockázatát, így az ezekre vonatkozó információkat sem.

[31] A Fővárosi Ítélőtábla a fellebbezésben foglaltakra figyelemmel utal továbbá arra is, hogy abból a szempontból, hogy a fogyasztónak lehetősége volt-e felmérni a szerződési feltétellel vállalt kockázatokat (lehetséges negatív következményeket) az EUB gyakorlatában nem annak van döntő jelentősége, hogy az árfolyam jövőbeni változása vagy más körülmény tekintetében kapott -e téves tájékoztatást vagy sem. Abból a szempontból kell a tájékoztatást értékelni, hogy a rendelkezésre bocsátott információk alapján lehetősége volt-e az átlagos (észszerűen figyelmes és körültekintő) fogyasztónak tájékozott döntést hozni arról a szerződéses kötelezettségvállalásáról, amelynek következtében a forint esetleges súlyos leértékelődéséből eredő, esetlegesen súlyos következményekkel járó kockázatokat is elvállalta.

[32] Azt a kérdést, hogy az átláthatóság követelményét a perbeli szerződés esetében az alperes tiszteletben tartotta -e, az EUB gyakorlata szerint az összes, a per eldöntése szempontjából lényeges ténybeli elemre tekintettel kell értékelni (C-609/19. 45. bekezdés). Ennek során egyebek mellett jelentősége van a hitelező, vagy a hitelező nevében eljáró személy által közzétett tájékoztatásnak és reklámnak is (C-609/19. 45. bekezdés). A szerződéskötést megelőző, illetve a szerződéses dokumentumban használt nyelvezet (C-609/19. 54. bekezdés), a szerződési feltételek világos és érthető megfogalmazása (C-670/20. 25. bekezdés), az árfolyam stabilitásra vonatkozó feltevés, információ (C-609/19. 53. bekezdés, C-670/20. 26. bekezdés). Ez utóbbi értékelési szemponttal összefüggően a Fővárosi Ítélőtábla hangsúlyozza, hogy az EUB kifejezetten utalt arra, hogy az átváltási arány

változatlanságának a feltételezése, különösen az árfolyamváltozásra kiható gazdasági háttérrel való tájékoztatás elmaradása esetén, nem teszi lehetővé a fogyasztó számára annak megértését, hogy a devizában felvett kölcsön esetlegesen súlyos következménnyel járhat a gazdasági helyzetére (C-609/19. 53. bekezdés). A Kúria a Gfv. VII. 30.319/2019/7. számú ítéletében a feltétel világosságának vizsgálata során ezzel összhangban kifejezetten értékelte, hogy abban az ügyben akkor kötötte meg a kölcsönszerződést a fogyasztó, amikor a korábbi években tapasztaltaktól eltérően a HUF/CHF árfolyam már nem volt stabilnak mondható. Jelentősége van annak továbbá annak, hogy a fogyasztó a szerződéskötés feltételeit és következményeit megismerhesse a szerződéskötés előtt (C-670/20. 48.).

[33] A Kúria a Gfv.VII.30.090/2020/9. számú ügyben hozott ítéletében kiemelte, hogy az EUB joggyakorlata által felállított követelményrendszer megvalósulását összességében kell vizsgálni. Ebből az is következik, hogy nem csak a szóhasználatnak („nagy mértékű”, „jelentős”, „előre nem látható”, „kiszámíthatatlan”, stb.) és a feltétel nyelvtani érthetőségének van jelentősége. Nem igazolható az EUB gyakorlatában megkívánt fentebb kifejtett átláthatósági követelmény teljesülése azzal a körülménnyel, hogy szerepel a szerződésben vagy az árfolyamkockázati tájékoztatóban a „jelentős árfolyamváltozás”, „jelentős árfolyamkockázat” megértésére utaló nyilatkozat, ha egyébként a kockázatot a fogyasztó összességében a bizonyított tartalmú tájékoztatás alapján nem ismerhette fel.

[34] A felperes és az alperes is kizárólag az írásbeli tájékoztatásokra, azaz a Tájékoztatóra, illetve a kölcsönszerződésbe foglalt CHF klauzula (kölcsönszerződés VII. pontja) tartalmára hivatkozott. Ezért a perben nem kellett egyéb közléseket, reklámokat, szóbeli tájékoztatást vizsgálni.

[35] Kétségtelen, hogy a Tájékoztatót a felperes a szerződéskötés napján írta alá és vette át, ebből azonban – többlettényállás hiányában – nem következik az, hogy az árfolyamváltozásból eredő tényleges kockázat a szerződés megkötése (aláírása) előtt felismerhetetlen volt a számára (BH2022.103). Nem akadályozza a fogyasztót a kockázat megértésében önmagában az sem, ha a kockázat megértéséhez szükséges információk különböző dokumentumokban szerepelnek. A felperes fellebbezésében hivatkozott jogesettel (BH 2020.45.) szemben a felperes külön íven szövegezett, áttekinthető írásbeli tájékoztatót kapott, amelynek elolvasását és átvételét az aláírásával igazolta. Az észszerűen figyelmes és körültekintő fogyasztótól elvárható, hogy a nagy összegű kölcsönszerződést elolvass annak aláírás előtt a, így a kölcsönszerződésben és a CHF klauzulában foglalt információk megismerése is megelőzte a szerződés megkötését. Az azonos napon történő tájékoztatás és szerződéskötés, és a különböző dokumentumokban szereplő információk ugyanakkor kétségtelenül megnehezíthetik az észszerűen gondos és figyelmes fogyasztó számára a kockázat felismerését és értékelését, különös figyelemmel arra, hogy a devizaalapú kölcsönszerződés tervezetének aláírás előtti elolvasásakor a választott finanszírozási módról a fogyasztó már rendszerint meghozta a döntését, amire a VII.2. pont tartalma is utal.

[36] Az elsőfokú bíróság azt megalapozottan állapította meg, hogy a Tájékoztató a szokásosan tájékozott fogyasztó számára érthetővé teszi, hogy a kölcsönt devizában tartják

nyilván, az árfolyam változhat, és ebből a fogyasztónak előre ki nem számítható és előre nem látható többletköltségei keletkezhetnek. A Tájékoztató kellően elmagyarázza azt a mechanizmust is, ami alapján felmérhető, hogy az árfolyamváltozás milyen okból és hogyan emeli a törlesztőrészletet. Kiemeli azt is, hogy ennek hatásai csak a fogyasztót terhelik, és utal arra, hogy a piac kedvezőtlen változásáról nem értesíti, a szükséges intézkedéseket a fogyasztónak kell megtennie. A Tájékoztató „napi árfolyamváltozás”, „többletköltség” fogalmai ugyanakkor az átlagos fogyasztó számára a szerződéskötéskor nem tették felismerhetővé a forint súlyos leértékelődése esetén a fogyasztót súlyos pénzügyi, gazdasági következményekkel fenyegető tényleges kockázat (C-670/20. 30. bekezdés) felismerését. A „piac kedvezőtlen változása” kifejezés nem hívja fel a figyelmet a szerződés jellegéből fakadó, a forint súlyos leértékelődéséből eredő kockázatokra. A 2008 szeptemberében az amerikai bankok csődjével közismertté vált pénzügyi válság előtt a szokásosan tájékozott fogyasztó stabilitási várakozása a devizahiteles perekben kialakult bírói gyakorlat szerint nagyságrendileg 10-20 %-os árfolyamváltozásra terjedt ki. A Tájékoztatóban használt fogalmak is ennek a nagyságrendnek megfelelő, illetve napi árfolyamingadozásból eredő potenciális „többletteherként”, „többletköltségként” jelenítik meg az árfolyamváltozással járó kockázatot. Ebben a tekintetben nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a 6/2013. PJE indokolásában hivatkozott adatok szerint a 2001-2008. közötti időszakban a pénzügyi intézmények sem láthatták előre a jövőbeni árfolyamváltozásnak sem a mértékét sem az irányát, az MNB stabilitási jelentései sem utaltak jelentős árfolyamváltozásra.

[37] A perbeli Tájékoztatót, majd a kölcsönszerződést elolvasva a szokásosan tájékozott, észszerűen gondos és figyelmes, átlagos fogyasztó nem kerülhetett a 2007. november 29-i szerződés megkötésekor abba a helyzetbe, hogy felismerje azt a tényleges kockázatot, amit a forint 20 éves futamidő alatt esetlegesen bekövetkező súlyos leértékelődése jelenthetett. Abból, hogy az „előre nem látható, nem kiszámítható a többletköltség” csak a fogyasztót terheli, és a piac „kedvezőtlenül változhat”, még nem következett 2007 novemberében az a szokásosan tájékozott, átlagos fogyasztó számára, hogy a forint súlyos leértékelődése a futamidő alatt valós lehetőség, amelynek bekövetkezése esetén a felperest terhelő törlesztőrészlet a felperes számára gazdaságilag nehezen viselhetően megemelkedhet, és lehet hogy nem lesz képes a törlesztőrészletek megfizetésére,.

[38] A tényleges kockázat felismerését nem segítik a további szerződési feltételek sem, amelyeket az árfolyamkockázatra vonatkozó feltételek világossága és érthetősége szempontjából szintén figyelembe kell venni. A kölcsönszerződés I.1. pontja a kölcsönszerződés megkötése és a folyósítása közötti időben feltételezhető árfolyamváltozást 15 %-ban határozta meg, ami a fentebb hivatkozott 10-20 %-os árfolyamváltozásra, és az ennek megfelelő törlesztőrészlet emelkedésre vonatkozó várakozással van összhangban. Ezt jelentősen meghaladó árfolyamváltozás valós lehetőségére, a súlyos forint leértékelődésből eredő kockázatra azonban semmilyen olyan utalás nincs, amelynek felismerése a szokásosan tájékozott és észszerűen figyelmes fogyasztótól elvárható lenne. A kölcsönszerződés VII.1. pontja a legalább 5%-os árfolyamváltozást már „nagy mértékűnek” tünteti fel, azaz olyan jelentős eseménynek, amely a biztosíték kiegészítésének kötelezettségét is megalapozhatja.

[39] A kölcsönszerződés VII. 2. pontja csak egy korábbi tájékoztatásra, és annak alapján meghozott döntés tényére utal vissza amikor azt rögzíti, hogy a fogyasztó

tájékoztatást kapott arról, hogy „jelentős árfolyamváltozás” esetén „jelentős árfolyamkockázata keletkezhet.” Ezzel szemben a fogyasztóra nézve jelentős árfolyamváltozás valós lehetőségéből (a forint súlyos leértékelődéséből) eredő gazdaságilag nehezen viselhető törlesztő részlet emelkedés kockázatát az előzőekben kifejtettek szerint a Tájékoztatóból a szokásosan tájékozott fogyasztó nem volt képes felismerni, a Tájékoztató szóbeli kiegészítésére pedig az alperes nem hivatkozott. A Fővárosi Ítéltábla a VII. 2. pont tartalma kapcsán utal továbbá egyrészt arra, hogy a VII. 2. pont a jelen ítélet [34] bekezdésében kifejtett okból csak korlátozottan vehető figyelembe a megfelelő időben kapott tájékoztatás részeként, másrészt a C-670/20. ügyben kifejtettek szerint az, hogy a fogyasztó a szerződésbe foglalt nyilatkozata szerint kijelenti, hogy teljes mértékben tudatában van a szerződésből eredő kockázatoknak, önmagában nincs hatással annak értékelésére, hogy a szolgáltató eleget tett-e az átláthatóság követelményének (C-670/20. 32. bekezdés). Ugyanezen okból a kölcsönszerződés VII. 2. pontjában foglalt fogyasztói nyilatkozat sem alkalmas az EUB gyakorlatának megfelelő tartalmú tájékoztatás megtörténtének igazolására.

[40] Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla megítélése szerint a felperes fogyasztóként nem kapott az irányelv 4. cikk 2. bekezdésének és az EUB valamint a Kúria idézett joggyakorlata szempontjainak megfelelő tájékoztatást arról, hogy milyen lehetséges következményekkel jár az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződéses kötelezettségvállalása. Az árfolyamkockázat elvállalását, devizában történő nyilvántartást magában foglaló, a szerződés elsődleges tárgyát (főszolgáltatást) képező szerződési feltételek ezért nem voltak az EUB követelményei szerint világosak és érthetőek. Az Irányelv 4. cikk (2) bekezdése alapján a perbeli kölcsönszerződésbe foglalt, az árfolyamkockázat viselését meghatározó feltételek világosságának és érthetőségének uniós jogi értelemben vett hiányossága azzal a jogkövetkezménnyel jár, hogy az árfolyamkockázatot meghatározó szerződési feltételek tisztességtelensége vizsgálhatóvá vált az Irányelv 3. cikk (1) és a rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján.

[41] Az alperes a perbeli, árfolyamkockázat elvállalását magában foglaló szerződési feltételekkel (kölcsönszerződés II.1., IV.4., VII.2.) a 20 éves futamidő és a több millió forint, devizában nyilvántartott kölcsön teljes árfolyamkockázatát a fogyasztó felperesre hárította. A professzionális pénzügyi szolgáltatónak számos lehetősége van az árfolyamváltozás kockázatainak kezelésére, a gazdaságilag kisebb teherviselési képességgel rendelkező fogyasztót ugyanakkor nem védi szerződéses rendelkezés (pl. forintosítási lehetőség) az árfolyamváltozás – általa fel nem ismerhető – súlyos kockázataival és esetleg jelentősen hátrányos következményeivel szemben. Az árfolyamváltozás kockázatát korlátlanul a fogyasztó felperesre hárító szerződési feltételek ezért a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a felperes hátrányára állapították meg a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit, ezért az Irányelv 3. cikk (1) bekezdése és a rPtk. 209. § (1) bekezdése értelmében tisztességtelenek, és ebből az okból a rPtk. 209/A. § (2) bekezdése alapján semmissek.. A Fővárosi Ítéltábla megjegyzi, hogy az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltételek tisztességtelenségét a perben lefolytatott bizonyítás alapján és a C-472/11. számú ügyben kifejtettek figyelemmel, a kereseti kérelemtől függetlenül is, hivatalból kellett figyelembe vennie.

[42] A tisztességtelen feltételek a kölcsönszerződésben kikötött főszolgáltatás meghatározásának körébe tartoznak, ezért a deviza alapú kölcsönszerződés nem teljesíthető az árfolyamkockázatot teljes mértékben a felperesre áthárító szerződéses feltételek nélkül. Emiatt ezeknek a feltételeknek az érvénytelensége a rPtk. 239. § (2) bekezdése alapján az egész kölcsönszerződés érvénytelenségét eredményezi.

[43] A felperes a perben a rPtk. 237. §-a alapján kérte alkalmazni a kölcsönszerződés érvénytelenségének a jogkövetkezményeit, amely érvényesített joga a szerződés érvénytelensége folytán fennáll. A kölcsönszerződés érvénytelensége jogkövetkezményeinek alkalmazásához a felek további nyilatkozataira és további bizonyításra van szükség, ezért a Fővárosi Ítéltábla a rPp. 213. § (3) bekezdésének alkalmazásával közbenső ítéletet hozott, amellyel a rPp. 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta az elsőfokú bíróság ítéletét, és megállapította a perbeli kölcsönszerződés érvénytelenségét. Az érvénytelenség jogkövetkezményeit az elsőfokú bíróságnak kell levonnia.

[44] A Fővárosi Ítéltábla a peres felek másodfokú eljárásban felmerült, ügyvédi munkadíjakból álló perköltségét a 4/2009. (XII. 4.) PK vélemény II.3. pontjában kifejtettekre és a közbenső ítélet hozatalára figyelemmel a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet alapján mérlegeléssel állapította meg, az alperes esetében áfával, a perköltség viseléséről az eljárást befejező határozatban kell döntenie az elsőfokú bíróságnak.

Budapest, 2023. június 6.

dr. Lente Sándor s.k.
s.k

dr. Istenes Attila s.k.

dr. Csóka István

a tanács elnöke

előadó bíró

bíró